

VYUŽITÍ PROJEKTOVÉ METODY U ŽÁKU SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

BLAŽKOVÁ Hana, ČR

Resumé

Příspěvek popisuje teoretická a praktická východiska projektové metody, jeho zařazení do RVP ZV a úspěšné včlenění do pedagogické praxe v rámci obecně technického předmětu se zaměřením na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Klíčová slova: projekt, projektová metoda, řízení projektové výuky, žák se speciálními vzdělávacími potřebami

PROJECT METHOD EXPLOITATION IN PUPIL WITH SPECIAL EDUCATION NEEDS

Abstract

In the contribution, there are presented both the theoretical and practical bases project method for successful implementation problems in pedagogical practise in pupil with special education needs.

Key words: project (in theory and practise), project method, education project management, pupil with special education needs

1 Úvod

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vymezuje nové směry vzdělávání. Na základě uvedeného dokumentu vznikl Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále RVP ZV), jenž klade velký důraz na využívání aktivizujících a alternativních metod, např. využívání projektové metody, která umožňuje žákům řešení komplexnějších problémů a získání praktických zkušeností a experimentování. Žáci jsou vedeni ke kreativitě, samostatnosti, aktivitě, k objevování poznatků a odpovědnosti, které pak využijí v praxi. Tato metoda je vhodné využít v plné míře nejen u běžných žáků, ale významnou a nezastupitelnou roli hraje při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (1).

2 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

Velkou oporou pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se v poslední době stal dokument RVP ZV. V tomto duchu hovoří i nový školský zákon č. 561/2004 Sb., který přináší některé zásadní změny ve vzdělávání těchto žáků. Obsahem tohoto dokumentu je nejen přesné vymezení těchto žáků, ale také jejich možnosti vzdělávání a popis speciálních přístupů, metod a forem práce.

Všeobecně dle výše zmíněného zákona a RVP ZV jsou za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami považováni žáci se zdravotním postižením (tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, autismem, vadami řeči, souběžným postižením více vadami a vývojovými poruchami učení nebo chování), žáci se zdravotním znevýhodněním (zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování) a žáci se sociálním znevýhodněním (z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu).

Z důvodu zdravotního postižení nebo zdravotního znevýhodnění žáků je třeba uplatňovat při jejich vzdělávání kombinace speciálně pedagogických postupů alternativních metod s modifikovanými metodami používanými ve vzdělávání běžné populace. Tyto metody nacházejí uplatnění zejména při rozvíjení rozumových schopností, orientačních dovedností, zlepšování sociální komunikace a dalších specifických dovedností žáků (2, 3).

3 Rámcový vzdělávací program pro žáky s lehkým mentálním postižením

V současné době dochází ve vzdělávací politice, především v našich školách, k množství změn, vyvolaných požadavky naší společnosti, které se dotýkají všech vzdělávacích stupňů. V oblasti základního vzdělávání nastává zásadní proměna na základě legislativního schválení nového kurikulárního dokumentu RVP ZV, který se stal závazným od 1. 9. 2007. Na základě těchto změn je předkládán nový model kurikula, který jasně formuluje cíle základního vzdělávání a klíčové kompetence žáka, upotřebitelné nejen při studiu, ale především v životě.

V souladu se školským zákonem je pro realizaci základního vzdělávání vydán RVP ZV s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (dále jen RVP ZV-LMP), které obecně označujeme jako žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Žáci, kteří z důvodu snížené úrovně rozumových schopností nemohou zvládat požadavky obsažené v RVP ZV, se vzdělávají podle této přílohy. RVP ZV a jeho příloha jsou navzájem prostupné (3).

RVP ZV-LMP v kontextu s poznatky vývojové psychologie a školní pedagogiky ukazují, že velmi efektivní formou pro základní vzdělávání je pedagogická práce založená na integrovaných tematických blocích nebo pedagogických projektech, kdy se setkáváme s termínem projektová metoda (4). Tuto metodu lze považovat jako významnou pro aplikaci v jednotlivých vzdělávacích oblastech, ale také jako stěžejní prostředek v kontextu s RVP ZV-LMP při formulaci a dosažení klíčových kompetencí.

4 Využití projektové metody u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Projektová metoda se všeobecně v pedagogické praxi orientuje na relativně rozsáhlé, prakticky významné a žákům blízké problémy. Projekt obsahuje obvykle stanovení konkrétního cíle a promyšlený postup činností, které nás k němu vedou. Z hlediska cílů stanovených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami musíme mít na zřeteli jejich dostupnost, konkrétnost. Cíle musí odpovídat životním zkušenostem žáků, jejich zájmům, rozumovým schopnostem a dovednostem (5).

Jedním z cílů projektů je překlenutí mezer mezi teoretickými poznatky a praxí. Z požadavku na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vyplývá, že tito žáci mají být vychováni a vzděláváni v těsném spojení se životem. Právě projektová metoda řeší problémy, které vycházejí ze skutečného, praktického života, a znovu je vrací do života.

Ve srovnání s jinými formami práce je projekt komplexnější, umožňuje tak žákům vidět věci a jevy ve vzájemných souvislostech a vztazích. Význam pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je v tom, že využívá sociálních metod a forem učení. Součástí vzdělávacího procesu při projektech je i ovlivňování osobních vlastností žáků, jejich chování a budování pozitivních mezilidských vztahů. Projekty tak pomáhají rozbit kruh opakovaných školních neúspěchů. Některé činnosti z projektového vyučování přesahují i rámec školní výuky, a tím se podílí na účelném využití volného času a prevenci patologických jevů.

Podmínky k uskutečnění projektové metody jsou od běžné školy v něčem shodné a v něčem rozdílné. Musíme především vycházet ze zvláštností psychických procesů žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Odlišná je míra samostatnosti žáků, rozumové schopnosti (u žáků převažuje vysoce konkrétní myšlení), osvojení si dovedností, přestože mají výraznou potřebu vyniknout a zažít pocit úspěchu. Učitel musí být po celou dobu realizace projektu žákům více nápomocen a stává se koordinátorem jejich práce. Výsledek projektu závisí především na učiteli, na jeho pedagogických schopnostech, na vztahu a komunikaci s žáky, na schopnosti vcítit se do myšlenkových pochodů žáka, na jeho ochotě věnovat žákům čas navíc.

Projektová metoda je pouze jedním z dílčích článků odpovídající požadavkům moderní výuky. Pomáhá žákům poznat školu z trochu jiné stránky a ovlivnit tím jejich celkový postoj ke škole. U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je vhodným prostředkem jejich integrace do přirozeného života. Přestože školní projekty patří po stránce obsahové i časové mezi nejsložitější, je možné je využít i na základní škole praktické v rámci obecně technického předmětu.

5 Závěr

Projekt jako výuková metoda má řadu předností a lze ji bez větších obav aplikovat u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Rozvíjí v různé míře jednotlivé kompetence. Zvyšuje u žáků pocit zodpovědnosti, iniciativu, učí kritickému myšlení, podporuje analytické schopnosti, komunikaci a spolupráci. Projektová metoda je pouze jedním z dílčích článků odpovídající požadavkům moderní výuky. Pomáhá žákům poznat školu z trochu jiné stránky a ovlivnit tím jejich celkový postoj ke škole. U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je vhodným prostředkem integrace do přirozeného života.

6 Literatura

1. HRDLÍČKOVÁ, V. *Využití projektové metody v primárním vzdělávání a environmentální výchova*. In: *XX. DIDMATTECH*. 1. vyd. Olomouc : Votobia, 2007. s. 609 – 612. ISBN 80-7720-296-0
2. *Školský zákon č. 561/2004 Sb* [online]. Aktualizace 28.2.2008 [cit.2008-25-03]. Dostupné na internetu: < <http://www.portaljazyku.cz/texty/dokumenty/skolsky-zakon-v-platnem-zneni.html>>.
3. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Aktualizace 24.5.2005 [cit.2008-25-03]. Dostupné na internetu: <<http://www.msmt.cz>>.
4. KREJČÍŘOVÁ, D., ŘÍČAN, P. *Dětská klinická psychologie*. 4. vyd. Praha : GRADA, 2006. ISBN 80-247-1049-8.
5. KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno : Paido, 2006. ISBN 80-210-4142-0.

Lektoroval: René Szotkowski, Mgr., PhD

Príspevek je publikován v rámci řešení projektu FRVŠ 2008, č. SPP20418091 „Inovace přípravy učitelů ve specifické oblasti technického vzdělávání“.

Kontaktní adresa:

Hana Blažková, Mgr.

Katedra technické a informační výchovy, PdF UP, Žižkovo nám. 5, 771 40

Olomouc, ČR, tel. 00420 585 635 819, e-mail hanka.blazkova@seznam.cz